

ವಸಾಹತು ಕಾಲದ ಕಥನಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಗಳು

ಡಾ. ಮೋಹನ್ ಎ

ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ

ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು

ಹೊಸದುರ್ಗ-577527

ಪುರಾಣಗಳು, ಐತಿಹ್ಯಗಳು, ಆಚರಣೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಭಾಗಗಳೆಂದು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತೇವೆ. ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಪೂರಕ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಿನ್ಯಾಸಗಳು ಇರುತ್ತವೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತೇವೆ. ಮೂರ್ತರೂಪದ ಈ ರೀತಿಯ ಪುರಾಣ, ಐತಿಹ್ಯ, ಆಚರಣೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನವು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕಾಲ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರೂಪವಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸುವುದನ್ನು ನಿರಚನವು ವಿರೋಧಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅದರಾಚೆಗೆ ಇರುವ ಮನುಷ್ಯನ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ಪುರಾಣಗಳು ಆಚರಣೆಗಳು ಆಯಾ ಸಮಾಜದ ವಿಧಿ-ನಿಷೇಧಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಹೇಳುತ್ತವೆಯೆಂದು ಕೂಡಾ ಪರಿಭಾವಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯ ನಿರೂಪಣೆಗಳು ಒಂದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾರಣಗಳಿರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಒರಸಿಹಾಕಿ ಬೇರೊಂದನ್ನು ಕೃತಕವಾಗಿ ಕಟ್ಟುವ ಕ್ರಮವು ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಹವಾದುದು.

ಈ ರೀತಿಯ ಚಿಂತನಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸರಳ ದ್ವಂದ್ವದ ಸಮೀಕರಣದ ಕುರಿತು ವಿರೋಧವಿದೆಯೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ತರ್ಕ ಮತ್ತು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರಮೇಯದ ಮೂಲಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದರೆ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಎದುರು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಶೋಧಿಸುವುದು. ಸಹಜವಾದುದೆಂದರೆ ನಾವು ಅದನ್ನು ಜಾನಪದವೆಂತಲೋ, ಗ್ರಾಮೀಣವೆಂತಲೋ ಅನ್ವರಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೆಂತಲೋ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ತೀರಾ ಮುಗ್ಧವಾದುದು. ಮತ್ತು ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ತನ್ನ ಮುಗ್ಧವಾದ ಕೃತಕವಲ್ಲದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತದೆ ಎಂತಲೂ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತೇವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ನಾಗರಿಕತೆಯ ಯಾವ ಕೇಡೂ ಮುಟ್ಟದಂತಹ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಸ್ವಪ್ನವೂ ಬೀಳದಂತೆ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮಗಳ ರೂಪುರೇಷೆಗಳು ಕೂಡಾ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರಮೇಯಗಳಾಚೆಗೆ ಸರಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಅನೇಕ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರಮೇಯಗಳ ಮತ್ತು ತರ್ಕದ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿವೆ. ವೈದಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಇರಬಹುದಾದ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು ತಮ್ಮದೇ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪಾವಿತ್ರವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿವೆಯೆಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದ ಒಂದು ಜನಾಂಗ, ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಯಾವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೂ ಅದು ಅದರಷ್ಟಕ್ಕೆ ಮುಗ್ಧವೂ ಅಲ್ಲ ಮತ್ತು

ಅದರಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅದು ಸಹಜವೂ ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಮನಗಾಣಬೇಕು. ಕಾರಂತರ ಕುಡಿಯರ ಕೂಸು ಕಾದಂಬರಿಯು ಇದಕ್ಕೆ ನಿರ್ದೇಶನವಾಗಿದೆ. ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೀಗೆ ಗುರುತಿಸಬಹುದು: ಒಂದು ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದು:

“ಅದೇ ವರ್ಷವೇ ಗುರಿಕಾರ ಶೀನಮಯ್ಯರಿಗೆ ಕೊಕ್ಕರಣೆ ಮದುವೆ ಆಮಂತ್ರಣ ದೊರೆತು, ರಾಮ ಐತಾಳರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೆಯೂ ಬಾರದೆ ಅವಮಾನವಾದದ್ದು. ಈ ಸಂಗತಿಯು ಅವರ ಎದೆಯೊಳಗೆ; ಈ ವೈದಿಕ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಲ್ಲ. ಎದುರಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ - ಐತಾಳರೇ, ಐತಾಳರೇ ಎಂದು ಬಾಗಿದರೂ, ಹಿಂದೆ ದಕ್ಷಿಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎಂದು ಹೀಯಾಳಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಕೊರೆದು ಹೇಳುತ್ತಿತ್ತು ಹೋಟೆಲು ಉದ್ಯಮ ನಡೆಸುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಶೀನಮಯ್ಯನಿಗೆ ಯಾವ ಮುಜುಗರವಾಗಲೀ ಸಂಕೋಚವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ. ಶೀನಮಯ್ಯ ಐತಾಳರೊಂದಿಗೆ ಮಾತಾಡುವಾಗ ಹೇಳುವ ಮಾತು ಇದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ:... ಎಲ್ಲ ಆಪದ್ಧರ್ಮ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಬರಗಾಲಕ್ಕೆ ನಾಯಿ ಮಾಂಸ ತಿಂದನಂತೆ. ಅಂಥವನಿಗೇ ಕಾಲಗತಿಯಿಂದ ಹೀಗಾಯಿತಂತೆ. ನೀವು ಅನ್ನ ಮಾರುವುದು ಅನ್ನುತ್ತೀರಿ. ಅನ್ನ ಮಾರುವುದೇನು ಕಡಿಮೆ, ಅಕ್ಕಿ ಮಾರುವುದೇನು ಹೆಚ್ಚು? ಕುಚ್ಚಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬತ್ತ ಬೇಯಿಸಿ ಮುಸುರೆಮಾಡಿಯೇ ಮಾಡುವುದಲ್ಲವೆ?”¹

ರಾಮ ಐತಾಳರಿಗೆ ವೈದಿಕ ವೃತ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಲ್ಲ. ಶೀನಮಯ್ಯ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲವನು. ಇದು ಒಂದೆಡೆಯಿಂದ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಅನುಭವದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಜಾತಿಯು ಕೂಡಾ ಬದಲಾಗುವ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಜಾತಿಗಳ ನಡುವಣ ಸಂಬಂಧಗಳು ಕೂಡಾ. ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನೆವುದು ತುಂಬಾ ಹಳೆಯದು. ಆದರೆ ಅದು ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿತು ಹಾಗೂ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದೆ. ಸಂಕಪ್ಪಯ್ಯ, ಚೋಮ, ಸೂರ, ಪೂಜಾರಿ, ಐತಾಳ, ಚಂದು - ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದು ಜಾತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವರು. ಶೀನಮಯ್ಯ, ಗುರಿಕಾರರು ಚಂದುವನ್ನು ಮತ್ತು ರಾಜೀವಿಯನ್ನು ಸೇರುವುದು ಅನೈತಿಕವಲ್ಲ. ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ರಾಮೈತಾಳರು ಎರಡನೆಯ ಮದುವೆಯಾಗುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜಾತಿಗೂ - ಮದುವೆಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಾತಿಯೂ ಕೂಡಾ ತನ್ನದೇ ಕೆಲವು ನಿಯಮಾವಳಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿವೆ. ಸಂಕಪ್ಪಯ್ಯ - ಚೋಮ, ರಾಮೈತಾಳ - ಸೂರ - ಇವರ ನಡುವೆ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲ. ಪರಸ್ಪರ ಅವಲಂಬನೆ, ಸಂಕಪ್ಪಯ್ಯನ ಜಮೀನು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಚೋಮ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಕೂಲಿಯಿದೆ. ಸಂಕಪ್ಪಯ್ಯ ಉದಾರವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ‘ಆಣೆ’ಗಳು ಅವನಿಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಅವನು ಜಮೀನು ಇಲ್ಲದ ಕಾರ್ಮಿಕ. “ಈ ಚೋಮ ಸಂಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಮೂಲದ ಹೊಲೆಯ. ಮೂಲದವನೆಂದರೆ ಅವರ ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಧನಿಯ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಲಾಭಕ್ಕಾಗಲಿ, ನಷ್ಟಕ್ಕಾಗಲಿ, ಇವನಾಗಲಿ ಇವರ ಪರಂಪರೆ ಯವರಾಗಲಿ ಬಿಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಅವರ ಧನಿಯಾದರೂ ಸರಿಯೆ. ಸಾಲವಿರಲಿ, ಮೂಲವಿರಲಿ, ಅವರು ಇರುವವರೆಗೆ ಚೋಮನ ಸಂತತಿಯವರನ್ನು ಸದಾ ಕಾಲ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು.”² ಮೂಲದ ಒಕ್ಕಲು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ‘ನಿಜವಾದ ಮೌಲ್ಯ’ ಎನ್ನುವುದು ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಧನಿ ತಾನು ಜೀವಂತ ಇರುವವರೆಗೆ ಮೂಲದ ಒಕ್ಕಲನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು. ಇದು ಕೂಡಾ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಆಧರಿಸಿಲ್ಲ.

¹ ಶಿವರಾಮಕಾರಂತ, ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ, 2001, ಪುಟ. 112.

² ಅದೇ; ಪುಟ. 8.

‘ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ’ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಒಂದು ಸೀಮಾರೇಖೆಯಿದೆ. ಅದರಿಂದ ಆಚೆಗೆ ಇರುವವರನ್ನು ಅವರು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮೈಲಿಗೆಯೆಂದು ಹೆದ್ದಾರಿಯಿಂದಲೇ ಬರಬಹುದಿತ್ತು ಎಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೆಂಗಸು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಐತಾಳರು ಅದಕ್ಕೆ ಹೆದ್ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಲ, ಮೈಲಿಗೆ, ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಶೂದ್ರ ಮಕ್ಕಳ ಹಿಂಡು, ಜಾತ್ರೆ ಬಂತೆಂದರೆ ಅವಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣೇ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರದ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರ ತಂಟೆಯೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದರು ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿ ಮನೆಗೆ ತಲುಪಿದ ಮೇಲೆ, ಜಾತ್ರೆಯ ಮೈಲಿಗೆಯನ್ನು ತೊಳೆದು, ಎಲ್ಲರೂ ಊಟಕ್ಕೆ ಇಳಿದರು ಮತ್ತೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ರಾಮನ ಕುರಿತಾದ ಪ್ರಸಂಗವದು. ಸತ್ಯಭಾಮೆ ಅವನನ್ನು ಯಕ್ಷಗಾನಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲಿ “ಮಗು ರಂಗಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ತೀರ ಸಮೀಪ ಹೋಗಲು ಹಟಮಾಡಿದರೆ ರಾಮ ಅಲ್ಲಿ ಜನರ ನಿಗ್ಗು. ಹೊಲೆ ಮೈಲಿಗೆಯಲ್ಲ. ಇಲ್ಲೇ ಇರುವ” ಎಂದು ತನ್ನ ಮಡಿ ಮೈಲಿಗೆಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು”³ ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹೊಲೆ ಮತ್ತು ಮೈಲಿಗೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಆಚಾರ ಮತ್ತು ಅವರ ನಡವಳಿಕೆಯನ್ನು ಇದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ನಾವು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವಾಗಲೂ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ – ಆಯಾ ಆಚರಣೆಗಳೇ ಆಯಾ ಜನಾಂಗದ ಮೇಲೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತವೆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಗಳಾಚೆಗೂ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳು ಇರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು. ಒಂದು ಆಚರಣೆಯು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಹಿಂದೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಭಾವನೆಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಅನೇಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಈ ರೀತಿಯ ಆಚರಣೆಗಳ ಕುರಿತಂತೆ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸುವಾಗ ಸದ್ಯ ಅವು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತ್ರ ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತವೆ. ಆಚರಣೆಗಳು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಂಡ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಕರವೇ ಹೊರತು ಅಂತಿಮವಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮೇಲಿನ ವಿವರಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಕಾರಂತರ ಚೋಮನದುಡಿ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಕನ್ನಡದ ನವೋದಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪದೇ ಪದೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದ ಪ್ರಗತಿ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವಿಜ್ಞಾನದಂತಹ ಪರಿಭಾಷೆಗಳ ಹಳೆಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಮಾಜವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿವೆ. “ಕನ್ನಡದ ನವೋದಯ ಕಾವ್ಯ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳೆರಡೂ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಮಾನವನ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಈ ಸಾಮರಸ್ಯ ಅನಿವಾರ್ಯ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಕನ್ನಡ ನವೋದಯ ಕಾವ್ಯ ವಿರೋಧಿ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಕಟಿಸಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮ ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತರಂಗದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಗೆ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದೆಂದು ಅದು ಭಾವಿಸಿದೆ. ವಿಜ್ಞಾನ ಮನುಷ್ಯನ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಉನ್ನತ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂಬ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಅದು ತಳೆದಿದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ವಿಜ್ಞಾನಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡ ನವೋದಯ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ, ತುಂಬು ಗೌರವದಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿದೆ. ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನಗಳೆರಡು ಅಖಂಡವಾಗಿರುವ ಧರ್ಮದ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಿಳಿತವಾಗಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನವೋದಯ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದೆ”⁴ ಎಂದು ಡಿ.ಆರ್. ನಾಗರಾಜರು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಮುಂದುವರೆಸಿ, ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳ ನಡುವಿನ ಈ ಕಾವ್ಯಾತ್ಮಕ ಸಮನ್ವಯ ನವೋದಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅನೇಕ ಜನಪರ ತಾತ್ವಿಕ ನೆಲೆಗಳಿಗೆ ಮೂಲ ತತ್ವವನ್ನು ಒದಗಿಸಿತು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

³ ಅದೇ; ಪುಟ. 126–309.

⁴ ಡಿ.ಆರ್. ನಾಗರಾಜ, ಅಮೃತ ಮತ್ತು ಗರುಡ, 1987, ಪುಟ.28.

ನವೋದಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವೈಚಾರಿಕ ಧೋರಣೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ನಿಲುವುಗಳಿಗೆ ಸಮನ್ವಯ ಕಾರಣವಾದರೆ, ಸೃಜನಶೀಲ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಇದು ಇನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಜಗತ್ತನ್ನು ಪರಿಭಾವಿಸುವ ಅನುಭವವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಅದನ್ನು ಕಲೆಯಾಗಿ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಸಾಮರಸ್ಯ ಮೂಡಿತು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಪರಿಭಾಷೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ರೂಪಕಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತವಾಯಿತು. ಕನ್ನಡದ ನವೋದಯ ಕವಿತೆಯಾದ ಈ ರಾಸಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಹಜ ನಿಯಮ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದ ಸತ್ವವಾದ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯು ಪರಸ್ಪರ ಸಹಮಿಲನ ಹೊಂದಿದೆ. ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಮುಖ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಕುವೆಂಪುರವರು ವಿಶ್ವ ಮಾನವತೆ, ವಿಶ್ವ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮೊದಲಾದ ಪರಿಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಲೆನಾಡಿನ ಬಿಂದುವಿನಿಂದ ವಿಶ್ವದ ಆಗು-ಹೋಗುಗಳಿಗೆ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಕುವೆಂಪು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಕುವೆಂಪುರವರ ಕವಿತೆಯ ಸಾಲೊಂದನ್ನು ಹೇಳಬಹುದಾದರೆ, ಓ ನನ್ನ ಚೇತನ ಆಗು ನೀ ಅನಿಕೇತನ ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇದು ಕುವೆಂಪುರವರ ಒಟ್ಟು ತಾತ್ವಿಕ ಗ್ರಹಿಕೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಚರಿತ್ರೆಯೊಂದು ರೂಪಿಸಿದ ವೈಚಾರಿಕ ಜಗತ್ತು ಕುವೆಂಪುರವರ ಮೇಲೆ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದೆ. ಹೊಸ ಯುಗವೊಂದು ಬಂದಾಗ ಬರುವ ಕಾತುರ ಮತ್ತು ಉತ್ಸಾಹವು ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ನವೋದಯ ಬರಹಗಾರರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಇದು ಸಹಜ ಕೂಡ. ಎರಡು ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕತೆಯ ಬಗೆಗೆ ಕುತೂಹಲ ಮತ್ತು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಮಾಜದ ವಿಕಾಸಶೀಲತೆ ಈ ವಿಚಾರವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಕುವೆಂಪುರವರು ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೂವಯ್ಯ ಮತ್ತು ಮುಕುಂದಯ್ಯರನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಭುತ್ವದ ನಿಲುವು ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಹೀಗಾಗಿ ಸಮಾನತೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಟ್ಟದ ಪರಿಭಾಷೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡವು. ಕುವೆಂಪುರವರ ಈ ರೀತಿಯ ಪದಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕತೆಗಳು ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಜರುಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆದರ್ಶವೂ ಇದೆ. ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜೊಗು ನೆಲವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಅರ್ಥದಲ್ಲೂ ಕುವೆಂಪುರವರ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಈ ಮಾತು ಅನ್ವಯಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರಭುತ್ವದ ಎದುರು ಕೇವಲ ದ್ವಿತೀಯ ದರ್ಜೆಯ ಪ್ರಜೆಯಾಗುವ ಭಾರತೀಯನೊಬ್ಬ ವಿಶ್ವದ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಯೋಚಿಸುವ ವಿಧಾನದ ಜೊತೆಗೆ ಅನೇಕ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳಿವೆ. ಆಳುವವನು ಹೇಳುವ ವಿಶ್ವಭಾಷ್ಯ, ವಿಶ್ವಮಾನವತೆ ಮೊದಲಾದ ಪರಿಭಾಷೆಗೆ, ಅಧಿಕಾರದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆಳಿಸಿಕೊಂಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ವಿಶ್ವ ಮಾನವತವಾದವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ತನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಮಾತನಾಡುವ ಪರಿಭಾಷೆ ಒಂದೇ ಆದರೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ವಿಭಿನ್ನ. ಸಂವಾದ ಮುಖಿಯಾದ ರೂಪವಿದು. ಆದರೂ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಸಹಮತವಿದ್ದು, ಅರ್ಥವಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾದಿಯ ಭಿನ್ನತೆಯು ಮುಖ್ಯ. ಕುವೆಂಪುರವರ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ನೆಲೆಯು ಇಲ್ಲಿದೆ. ದೇಶೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಿಶ್ವದ ಬಗೆಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯು ಕನ್ನಡ ನವೋದಯದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಈ ತಾತ್ವಿಕತೆಯು ಸಮಾಜವಾದಿ ಚಿಂತನಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಗ್ರಹಿಕೆಯ ಕ್ರಮವಲ್ಲ. ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯವೆಂಬ ಪರಿಭಾಷೆಯೂ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಕಾಸವೆಂಬ ಗ್ರಹಿಕೆಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನವೋದಯ ಕವಿಗಳು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದರು. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಘನತೆಯು ಮುಖ್ಯವಾದುದು ಎನ್ನುವ ಗ್ರಹಿಕೆಯು ಆ ಹೊತ್ತಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿದೆ. ನವೋದಯ ಕಾಲದ ಕತೆಗಳ ಸನ್ನಿವೇಶವೂ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ನಾವು ಸಂದರ್ಭವೆನ್ನಬಹುದು. ಕುವೆಂಪುರವರ ಎರಡೂ

ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಅಂಶಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಕುವೆಂಪುರವರ ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರಗಳು ಇದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಮುಕುಂದಯ್ಯ (ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು) ಹೂವಯ್ಯ (ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡತಿ)

ಆದರೆ ಸಂದರ್ಭ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬಳಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಬಳಸುವಾಗ ಅದರ ಅರ್ಥವು ಬೇರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಸಂದರ್ಭ ಎನ್ನುವುದು ಈಚೆಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಿದೆ. ಜಾನಪದದ ಹಾಡು, ಪ್ರದರ್ಶನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಆಯಾ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ (ಅಂದರೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ, ಶೋಕ, ಸ್ಥಳ, ಕಾಲ, ಅವಕಾಶ, ಅನುಸಾರವಾಗಿ) ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೂಪಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶನ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಬಹುದು ಅಥವಾ ಕುಂಠಿತವಾಗಬಹುದು.

ನವೋದಯ ಕಾಲದ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದ ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಬ್ರಿಟೀಷ್ ರಾಜಸತ್ತೆಯ ನಿಯಮದ ಪರಿಭಾಷೆಯನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಭಾಷೆಯಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಭಾರತೀಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪರಿಭಾಷೆಯನ್ನು ಅದು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿತು. ಈ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಭಾರತೀಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಬ್ರಿಟೀಷ್ ರಾಜಸತ್ತೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಬಂದ ಈ ಪರಿಭಾಷೆಯ ಭಾರತೀಯ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತಂದಿತು. ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಆಳುವ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹಿತಕಾರಿಯಾದ ನಿಲುವಾಗಿದ್ದರೂ ಆಳಿಸಿಕೊಂಡ ಜನ ಈ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಕೆಲವು ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ಅದೂ ಇದಕ್ಕೆ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ಕೂಡಾ ಬಂದವು. “ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ತಾಂತ್ರಿಕ ಪರಿಭಾಷೆಯಾದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಯಂತ್ರದ ಮಾದರಿಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಯಂತ್ರದ ಪರಿಭಾಷೆಯನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಎಲ್ಲಾ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಕುರಿತಂತೆ ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ – ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ನಾವು ಬಡಜನ. ನಾವು ಪರದೇಶಗಳಿಂದ ಧಾನ್ಯವನ್ನೇಕೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮೋಟಾರುಕಾರುಗಳನ್ನು ತರಿಸುವುದೂ ಕೂಡಾ ನಮ್ಮ ಮನೆ ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಏರ್ಪಾಡು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವಿನ್ನು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ”⁵ ಈ ರೀತಿಯ ಕಲ್ಪನೆಯು ಮಾಸ್ತಿಯವರಿದ್ದರೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಪರಿಭಾಷೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಭೂದಿಹಾಳಮಠ ಅವರು ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜನಾಂಗವೂ ತನ್ನ ಹುಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಂದೇಶವನ್ನು ನೀಡುವ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದು. ಅದು ವಿಶ್ವನಿಯಮ ವಿಶ್ವ ಸಂಕೇತ. ಕಾರಂತರ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕೋಟಿಯವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

“ ‘ಅಳಿದ ಮೇಲೆ’ಯಲ್ಲಿಯ ಜೀವನದ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಮಾತ್ರ ನೈತಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದದ್ದು. ಅಲ್ಲದೆ ಯಶವಂತರ ಪಾರ್ಥಿವದೇಹ ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಲೇಖಕರು ಯಶವಂತರ ಪತ್ರಗಳು, ದಿನಚರಿ, ಅವರು ರಚಿಸಿದ್ದ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಚಿತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಅವರ ಗತಸಂಬಂಧಗಳು. ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಯಶವಂತರ ಚದರಿಹೋದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ತನ್ಮಯತೆಯ ಬದಲಾಗಿ ಒಂದು ‘ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಸಂದೇಹ’ ಈ ಅನ್ವೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಾಗುತ್ತದೆ. ಓರ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಡನೆ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧದ ಬದಲಾಗಿ, ಜೀವನದ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಅಳಿದ ಮೇಲೆ ಉಳಿಯುವದೆಷ್ಟು ಎಂಬ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಕ್ಕೆ ತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಯಶವಂತರು ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ

⁵ ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, 1967, ಸಂಪಾದಕೀಯ 1, ಪುಟ.112.

ಸತ್ಯಹೋಗುವದು ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೂಲ್ಯ-ಮಾಪನ-ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ; ಸತ್ಯ, ಅದು ಹಿಡಿಬುದಿಯೇ ಇರಲಿ, ವಸ್ತು ನಿಷ್ಠವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮೂಲ್ಯಮಾಪನ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗದಿದ್ದರೂ ಈ ಬಗೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶ ರಚನೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಕಾರಂತರ ಸಂವೇದನೆಯ ಪರಿಪಾಕದ ಚಿತ್ರಿಕೆಯೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು.”⁶

ಈ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಥಮ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಆದರ್ಶದ ಕಡೆಗೆ ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವುದು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರಭುಗಳ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಮತ್ತೊಂದು ಪರಿಭಾಷೆ ಜಾತ್ಯತೀತವಾದ ಮನೋಭಾವ. ಕನ್ನಡದ ನವೋದಯ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಈ ಮೌಲ್ಯ ಬಹಳ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಬೇರುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಮುಖ್ಯ ಮೌಲ್ಯಾತ್ಮಕ ಸ್ವರೂಪವಿದು. ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಂತೂ ಇದು ಪ್ರಧಾನ ಪರಿಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದು, ಇದನ್ನು ಅಂತಿಮ ಸತ್ಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಹಿಂದೆ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವವೂ ಇದೆ. ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಧರ್ಮವು ಈ ರೀತಿಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ನಂಬುತ್ತದೆ. ಜಾತ್ಯತೀತವಾದ ಮನೋಭಾವನೆಯ ಆಧುನಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಮುಖ್ಯ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲೊಂದು. ಗೊರೂರು ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರರು ಹೇಮಾವತಿ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಜಾತ್ಯತೀತವಾದ ಮನೋಭಾವನೆಯನ್ನು ಏಕಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗೊರೂರು ಹೇಮಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಜನರು ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಅಂತರ್ಜಾತಿಯ ವಿವಾಹದ ಬಗೆಗೆ (ಗೊರೂರು ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, 1982 ಹೇಮಾವತಿ ಪುಟ. 232) ಕೋಮು ಸಂಘರ್ಷ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವ ಕುರಿತು (ಗೊರೂರು ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, 1982 ಹೇಮಾವತಿ ಪುಟ. 200) ಎತ್ತುವ ಚರ್ಚೆಗಳು ಈ ರೀತಿಯ ಜಾತ್ಯತೀತ ಮನೋಭಾವದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿರುವ ನಿಲುವುಗಳಾಗಿವೆ (ವಿವರಗಳಿಗೆ ನೋಡಿ: ಗೊರೂರು ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, 1982 ಹೇಮಾವತಿ). ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಗೊರೂರುರು ಮತಾಂತರ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬೇರೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತುತ್ತಾರೆ. (ಮೆರವಣಿಗೆ, 1981, ಪು. 224-25). ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದ ಈ ವಿಷಯಗಳು ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು ಚೋಮನ ದುಡಿ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮತೀಯ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ತುಂಬಾ ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯೆಂಬಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದರೆ ಕುವೆಂಪು ಇದನ್ನು ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯದ್ದೇ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕನ್ನಡದ ಒಟ್ಟು ನವೋದಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಜಾತೀಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಬಂದಾಗ ಬಹಳ ಉದಾರವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ಆದರೆ ಮತೀಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಬಂದಾಗ ಇಷ್ಟೊಂದು ಉದಾರವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಗಾಂಧೀ ಮಾದರಿಯ ಹೋರಾಟದ ಆದರ್ಶ ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮೂಲ ನೆಲೆಯಾಗಿದ್ದರೆ: ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಮಿಷನರಿಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಅನುಮಾನವು ಈ ರೀತಿಯ ನಿಲುವಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು. ಈ ರೀತಿ ಯೋಚನಾಕ್ರಮ ಬಂದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರಭುತ್ವ ರೂಪಿಸಿದ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾದರಿ, ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಜನರನ್ನು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಕಂಪನಿಗಳಿಗೆ ಗುಮಾಸ್ತರನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸುವ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಭಾರತೀಯರನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಬಗೆಗೆ ಆಗಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯು ರೂಪಗೊಂಡಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಬಂದ ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯದ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಭಾರತೀಯ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳನ್ನು

⁶ ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿ, ವಿಮರ್ಶೆಯ ವಿನಯ ಪುಟ. 48-49.

ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತು. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮಾದರಿಯ ಕಲಿಕೆಯ ಮಾದರಿಯು ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಅದರ ತಾರ್ಕಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿದೆ. ಬ್ರಿಟೀಷ್ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ರೂಪಗೊಂಡ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರಭುತ್ವದ ವಿಸ್ತರಣೆಯ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಸ್ಪಷ್ಟ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ದೇಶೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮವು ಹಿಂದೆ ಸರಿದು ಅದರ ಬದಲಿಗೆ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಶಿಕ್ಷಣವು ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಚೌಕಟ್ಟಿದೆ. ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಕಂಪನಿಗೆ ಆಗಬೇಕಾದುದು ಕೂಡಾ ಅದುವೇ, ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾವಂತ ವರ್ಗವನ್ನು ಬ್ರಿಟೀಷರು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಆಡಳಿತ ಕ್ರಮವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಬ್ರಿಟೀಷರು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಗುಮಾಸ್ತರ ಜೊತೆಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶವು ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿತು. ಇದನ್ನೇ ಬೇರೊಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುವುದಾದರೆ ಪಶ್ಚಿಮ ಕೇಂದ್ರಿತ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾದರಿಯಿಂದಾಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳಾದವು. ಮೊದಲನೆಯದು ಈ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮದಿಂದಾಗಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬದಲಾವಣೆಯ ಪರಿಭ್ರಾಂತಿಯು ರೂಪುಗೊಂಡಿತು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಹೊಸ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮದಿಂದಾಗಿ ಪಶ್ಚಿಮದ ಉದಾರವಾದಿ ನಿಲುವೊಂದು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು. ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ನ್ಯಾಯದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು ನವವಿದ್ಯಾವಂತ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂತು. ಮದ್ರಾಸ್ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ತ್ರಿಭಾಷಾ ಸೂತ್ರವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಉಳಿದ ಕಡೆಗೆ ಈ ಸೂತ್ರವು ಜಾರಿಗೆ ಬಂತು. ಬೆಂಟಿಂಕ್ಸನ್ ಉದಾರವಾದಿ ನಿಲುವು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಪ್ರಭುತ್ವದ ಪರವಾಗಿದ್ದರೂ ಇದರಿಂದಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ವಿದಾಯ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಗೌರಿ ವಿಶ್ವನಾಥನ್ ಈ ರೀತಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೇಂದ್ರಿತ ಯೋಜನಾಕ್ರಮವನ್ನೇ ಬಿಂಬಿಸುವ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮದ ಒಳಗಡೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅನ್ನುವುದು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯೇ ಒಂದು ಮೂಲ ಮಾದರಿಯಾಗಿ ಪ್ರಭುತ್ವದ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ದಿನ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಆಗಬಹುದಾದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಬರಹಗಾರರು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿಯೇ ಬರೆಯುವುದರ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಅರ್ಥಾಂತರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅವರು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಆಂಗ್ಲ ಪ್ರಭುವಾಗಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕಲಿತು ಪ್ರಭುವಿಗೆ ನೂರು ಜನ ನೆರವಾದಂತೆ, ಅದನ್ನು ಕಲಿತವರೇ ನೂರು ಜನ. ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮಾತೆತ್ತಿದರು. ಪ್ರಭು ಇಂಥ ಜನರನ್ನು ಅಡಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಒಡೆದು ಆಳುವ ತಂತ್ರವನ್ನು ಬಳಸಿ ಇವರು ಮುಂದುವರಿದ ಜನ ತಾನು ಹಿಂದುಳಿದ ಜನರನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಎತ್ತಿದನು. ಇದು ರಾಜ ತಂತ್ರವಾಯಿತು. ಹಿಂದೂ-ಮುಸ್ಲಿಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರ ಮುಂತಾಗಿ ಕವಲೊಡೆಯಿತು. ಪ್ರಜೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು ಕಾದುವುದು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಗುರುತಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮದಿಂದ ಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಹಾಗೆಯೇ ಆಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಾಯಿತು.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು :

1. ಶಿವರಾಮ ಪಡಿಕಲ್, 2001, ನಾಡು-ನುಡಿಯ ರೂಪಕ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮಂಗಳೂರು ವಿ. ವಿ. ಮಂಗಳಗಂಗೋತ್ರಿ.
2. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ, 1999, ಹುಚ್ಚು ಮನಸ್ಸಿನ ಹತ್ತು ಮುಖಗಳು, ಎಸ್.ಬಿ.ಎಸ್. ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು.
3. ಬಿ.ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯ, 1990 (1900), ವಿಷವೃಕ್ಷ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಂದಿರ, ಬೆಂಗಳೂರು.
4. ಬಿ.ದಾಮೋದರ ರಾವ್, 1992, ಆಯಾಮಗಳು, ಪರಿಸರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾಶನ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ.
5. ವಿವಿಧ ಲೇಖಕರು, 1992, ಕಾದಂಬರಿ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರು, ಪ್ರತಿಭಾ ಯುವ ವೇದಿಕೆ, ಬೆಂಗಳೂರು.